

KONVENCIJA PROTIV DISKRIMINACIJE U ODGOJU I OBRAZOVANJU

*usvojena na 11. zasjedanju Opće konferencije UNESCO-a, 14. prosinca 1960. godine
stupila na snagu 22. svibnja 1962. godine*

Opća konferencija Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, sastajući se u Parizu na svome 11. zasjedanju od 14. studenoga do 16. prosinca 1960. godine,

podsjećajući da Opća deklaracija o ljudskim pravima priznaje načelo nediskriminacije i proglašava da svatko ima pravo na odgoj i obrazovanje,

smatrajući da diskriminacija u odgoju i obrazovanju predstavlja povredu prava proglašanih u Deklaraciji,

smatrajući da je, u skladu s odredbama svoga Ustava, svrha UNESCO-a uspostavljanje suradnje među narodima u cilju promicanja općeg poštivanja ljudskih prava i jednakih odgojnoobrazovnih mogućnosti za sve,

priznajući da je, u skladu s tim, dužnost UNESCO-a da poštujući različitosti nacionalnih odgojnoobrazovnih sustava, ne samo osudi svaki oblik diskriminacije u odgoju i obrazovanju nego i promiče jednakost odgojnoobrazovnih mogućnosti i pristupa za sve,

imajući pred sobom pod točkom 17.1.4. programa zasjedanja prijedloge koji se odnose na različite oblike diskriminacije u odgoju i obrazovanju,

odlučivši na svojem desetom zasjedanju da to pitanje učini predmetom međunarodne konvencije kao i preporuka zemljama članicama,

usvaja ovu Konvenciju 14. prosinca 1960. godine.

Članak 1.

1. U svrhu ove Konvencije, izraz “diskriminacija” obuhvaća svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti temeljeno na rasi, boji kože, spolu, vjeri, političkom ili nekom drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, ekonomskom statusu ili rođenju, sa svrhom osporavanja ili ugrožavanja prava na jednakost u odgoju i obrazovanju, osobito:

- a) osporavanje bilo kojoj osobi ili grupi pristupa bilo kojoj vrsti ili stupnju odgoja i obrazovanja;
- b) ograničavanje bilo koje osobe ili grupe na niži odgojnoobrazovni standard;
- c) osnivanje ili održavanje odvojenih odgojnoobrazovnih sustava ili ustanova za osobe ili grupe, izuzimajući slučajeve predviđene odredbama članka 2. ove Konvencije,
- d) dovođenje bilo koje osobe ili grupe u položaj koji je nespojiv s ljudskim dostojanstvom.

2. U ovoj Konvenciji izraz “odgoj i obrazovanje” odnosi se na sve vrste i stupnjeve odgoja i obrazovanja i obuhvaća pristup odgoju i obrazovanju, odgojnoobrazovni standard i kvalitetu te uvjete u kojima se odgoj i obrazovanje provodi.

Članak 2.

Ako su odobrene od strane države, sljedeće okolnosti se ne smatraju diskriminacijom u smislu članka 1. ove Konvencije:

- a) osnivanje ili održavanje odvojenih odgojnoobrazovnih sustava ili ustanova za učenike različitog spola, ako ti sustavi ili ustanove nude jednak pristup odgoju i obrazovanju, imaju nastavni kadar stručnih kvalifikacija istog standarda, imaju prostor i opremu iste kvalitete i nude mogućnost pohađanja istih ili približno istih programa;
- b) osnivanje ili održavanje posebnih odgojnoobrazovnih sustava ili ustanova zbog vjerskih ili jezičnih razloga, u kojima se odgoj i obrazovanje provodi u skladu sa željama učenikovih roditelja ili zakonskih skrbnika, ako se uključivanje u te sustave ili pohađanje tih ustanova temelji na izboru i ako odgoj i obrazovanje koji se u njima provodi odgovara onim standardima koje donose ili odobravaju nadležne vlasti, osobito za odgoj i obrazovanje istog stupnja;
- c) osnivanje ili održavanje privatnih odgojnoobrazovnih ustanova, ako cilj tih ustanova nije isključenje bilo koje grupe nego osiguranje dodatnih odgojnoobrazovnih mogućnosti pored onih koje osnivaju javne vlasti, ako se te ustanove vode u skladu s tim ciljem i ako odgoj i obrazovanje koje se u njima provodi odgovara onim standardima koje donose ili odobravaju nadležne vlasti, osobito za odgoj i obrazovanje istog stupnja.

Članak 3.

U cilju otklanjanja i sprječavanja svakog oblika diskriminacije u smislu ove Konvencije, države stranke se obvezuju da će:

- a) ukinuti svaku zakonsku odredbu i upravni nalog te prekinuti svaki upravni postupak koji uključuje diskriminaciju u odgoju i obrazovanju;
- b) osigurati, pa i zakonima ako je potrebno, da prilikom upisa učenika u odgojnoobrazovne ustanove nema diskriminacije;
- c) zabraniti svako pravljenje razlika u postupku javnih vlasti prema građanima, osim onih koje se temelje na sposobnostima ili potrebama, po pitanju školarina i školskih stipendija ili drugih oblika potpore učenicima, uključujući potrebne dozvole i olakšice za studiranje u stranim zemljama;
- d) spriječiti da se kod bilo kojeg oblika državne potpore školama na bilo koji način ograničava ili daje prednost isključivo temeljem pripadnosti učenika određenoj grupi;
- e) omogućiti stranim državljanima koji žive u njihovu području jednak pristup odgoju i obrazovanju kao i svojim građanima.

Članak 4.

Države stranke ove Konvencije se također obvezuju da će, prema svojim mogućnostima i potrebama, odrediti, razraditi i provesti politiku koja teži promicanju jednakih mogućnosti i postupaka u odgoju i obrazovanju te napose:

- a) osigurati da osnovno obrazovanje bude slobodno i obvezno; osigurati da srednje obrazovanje u njegovim različitim oblicima bude općeraspoloživo i dostupno svima; osigurati da visoko obrazovanje bude jednako dostupno svima prema sposobnostima; osigurati da svi udovolje obvezi pohađanja škole kako propisuje zakon;
- b) jamčiti istost odgojnoobrazovnih standarda i uvjeta koji određuju kvalitetu odgoja i obrazovanja u svim javnim odgojnoobrazovnim ustanovama istog stupnja;
- c) primjenom odgovarajućih metoda, poticati i unaprjeđivati obrazovanje osoba bez osnovne škole ili s nezavršenom osnovnom školom i omogućiti im nastavak školovanja u skladu s pojedinačnim sposobnostima;
- d) osigurati izobrazbu i usavršavanje učitelja bez ikakve diskriminacije.

Članak 5.

1. Države stranke su suglasne:

- a) da odgoj i obrazovanje treba biti usmjeren punom razvoju ljudske osobe i jačanju poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ono mora promicati razumijevanje, snošljivost i prijateljstvo među svim narodima, rasnim ili vjerskim grupama te podupirati djelatnost Ujedinjenih naroda na održanju mira;
- b) da je bitno poštivati slobodu roditelja i, gdje postoji takav slučaj, zakonskih skrbnika ponajprije da mimo ustanova koje su osnovale državne vlasti, za svoju djecu izaberu druge ustanove koje udovoljavaju onim minimalnim odgojnoobrazovnim standardima koje propisuju ili odobravaju nadležne vlasti i, drugo, da djeci osiguraju vjerski i moralni odgoj u skladu sa svojim osobnim uvjerenjima na način koji je u skladu sa zakonima države te da ni jedna osoba ili grupa ne može biti prisiljena na vjerski odgoj koji nije u skladu s njenim uvjerenjem;
- c) da je bitno priznati pravo pripadnika nacionalnih manjina na ostvarivanje posebnih odgojnoobrazovnih djelatnosti, uključujući održavanje škola i, ovisno o prosvjetnoj politici svake pojedine zemlje, na služenje svojim jezikom ili vođenje nastave na tom jeziku, uz uvjet:
 - i) da se to pravo ne ostvaruje na način kojim se sprječava pripadnike tih manjina da razumiju kulturu i jezik zajednice kao cjeline te da sudjeluju u njenim aktivnostima, ili kojim se ugrožava nacionalni suverenitet;
 - ii) da odgojnoobrazovni standard nije ispod općeg standarda koji propisuju ili odobravaju nadležne vlasti, i
 - iii) da je pohađanje takvih škola stvar izbora.

2. Države stranke ove Konvencije se obvezuju da će poduzeti sve potrebne mjere kako bi se ostvarila primjena načela utvrđenih u točki 1. ovoga članka.

Članak 6.

U primjeni ove Konvencije, njene države stranke se obvezuju da će najveću pozornost posvetiti svakoj preporuci koju usvoji Opća konferencija Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, kojom se određuju mjere za sprječavanje različitih oblika diskriminacije u odgoju i obrazovanju i kojoj je svrha osiguranje jednakih mogućnosti i postupaka u odgoju i obrazovanju.

Članak 7.

Države stranke će u svojim povremenim izvješćima koja podnose Općoj konferenciji Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, u razmacima i na način koji odredi Konferencija, davati informacije o zakonodavnim i upravnim mjerama i drugim djelatnostima koje poduzimaju u primjeni ove Konvencije, uključujući one koje poduzimaju radi određivanja i razrade nacionalne politike prema članku 4., kao i o rezultatima i poteškoćama na koje nailaze u primjeni te politike.

Članak 8.

Svaki spor koji nastane između bilo koje dvije ili više država stranaka ove Konvencije u svezi s tumačenjem ili primjenom ove Konvencije, a koji se ne uspije riješiti pregovorima, uputit će se na zahtjev stranaka Međunarodnom sudu pravde, ako drugi načini rješenja spora podbace.

Članak 9.

Rezerve na ovu Konvenciju nisu dopuštene.

Članak 10.

Ova Konvencija nema snagu uskraćivanja prava koje pojedinci ili grupe uživaju temeljem ugovora sklopljenih između dvije ili više država, ako ta prava nisu u suprotnosti sa slovom ili duhom ove Konvencije.

Članak 11.

Ova Konvencija je pisana na engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku, pri čemu su ta četiri teksta jednako vjerodostojna.

Članak 12.

1. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji ili prihvatanju od strane zemalja članica Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, u skladu s njihovim ustavnim postupcima.
2. Isprave o ratifikaciji ili prihvatanju polažu se kod glavnog tajnika Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu.

Članak 13.

1. Ova Konvencija je otvorena za pristup svim državama članicama Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu koje u tu svrhu pozove Izvršni odbor Organizacije.

2. Pristup postaje važeći polaganjem isprave o pristupu kod glavnog tajnika Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu.

Članak 14.

Ova Konvencija stupa na snagu tri mjeseca nakon datuma polaganja treće po redu isprave o ratifikaciji, prihvaćanju ili pristupu, ali samo za one države koje su na sam taj dan ili ranije položile svoje isprave. Za svaku drugu zemlju, ona stupa na snagu tri mjeseca nakon polaganja njene isprave o ratifikaciji, prihvaćanju ili pristupu.

Članak 15.

Države stranke ove Konvencije priznaju da se Konvencija neće primjenjivati samo u njihovim matičnim područjima nego i u svim nesamoupravnim područjima koja se nalaze pod njihovim starateljstvom, kolonijalnom upravom i svim drugim područjima za koja su one odgovorne u međunarodnim odnosima. One se obvezuju da će se po potrebi savjetovati s vladama ili nadležnim vlastima tih područja o ratifikaciji, prihvaćanju ili pristupu Konvenciji, kako bi osigurale primjenu Konvencije u tim područjima i da će obavijestiti glavnog tajnika Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu o područjima u kojima se ona primjenjuje, s tim da će obavijest stupiti na snagu tri mjeseca nakon datuma njena prispjeća.

Članak 16.

1. Svaka država stranka ove Konvencije može otkazati ovu Konvenciju u svoje ime ili u ime bilo kojeg područja za koje je ona odgovorna u međunarodnim odnosima.

2. Otkaz se priopćava pisanim dokumentom i polaže kod glavnog tajnika Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu.

3. Otkaz stupa na snagu dvanaest mjeseci nakon prispjeća isprave o otkazu.

Članak 17.

Glavni tajnik Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu obavještava države članice Organizacije, države koje nisu članice Organizacije prema članku 13., kao i Ujedinjene narode, o polaganju svih isprava o ratifikaciji, prihvaćanju ili pristupu prema članku 12. i 13. te o priopćenjima i otkazima prema članku 15. i 16.

Članak 18.

1. Opća konferencija Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu može donositi izmjene ili dopune na tekst ove Konvencije. Te izmjene ili

dopune, međutim, obvezuju samo one države koje su stranke izmijenjene ili dopunjene konvencije.

2. Ako Opća konferencija usvoji novu konvenciju na način da u potpunosti ili djelomično izmijeni ili dopuni ovu Konvenciju i ako se, u tom slučaju, novom konvencijom ne utvrdi drugačije, ova Konvencija prestaje biti otvorena za ratifikaciju, prihvaćanje ili pristup od datuma stupanja na snagu nove izmijenjene ili dopunjene konvencije.

Članak 19.

U skladu s člankom 102. Povelje Ujedinjenih naroda, ova Konvencija će biti registrirana u tajništvu Ujedinjenih naroda na zahtjev glavnog tajnika Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu.

Objavljena u Parizu, petnaestoga dana mjeseca prosinca 1960. godine u dvije jednako vjerodostojne kopije s potpisima predsjedavajućeg jedanaestoga zasjedanja Opće konferencije i glavnog tajnika Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, ova će Konvencija biti pohranjena u arhivu Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, dok će potvrđeni izvorni prijepisi biti dostavljeni svim državama iz članka 12. i 13., kao i Ujedinjenim narodima.

Naprijed izneseno predstavlja izvorni tekst Konvencije koju je Opća konferencija Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu usvojila na svom jedanaestome zasjedanju održanom u Parizu, zatvaranje kojega je objavljeno petnaestog dana mjeseca prosinca 1960. godine.

U toj vjeri, stavljam svoje potpise petnaestoga dana mjeseca prosinca 1960. godine.

Predsjedavajući Opće konferencije

Glavni tajnik

Prevela: Vedrana Spajić-Vrkaš